

ઐતિહાસિક વક્ક સંશોધન બિલ લોકસભામાં પાસ

TDP, JDU અને LJP (R)નું બિલને સમર્થન

બપોરે 12 વાગ્યાથી રાત્રે 12:20 વાગ્યા સુધી ચર્ચા ચાલી

બિલની તરફેણમાં 288 અને વિરુદ્ધમાં 232 મત પડ્યા

સમય મિરર | નવી દિલ્હી
બુધવારે બપોરે ૧૨ કલાકે લોકસભામાં શરૂ થયેલી વક્ક સુધારણા બિલની ચર્ચા માટે રાત્રે ૮ વાગ્યા સુધીનો સમય ફાળવવામાં આવ્યો હતો. જોકે કે વિપક્ષોએ ચર્ચામાં ભાગ લેવા દરમ્યાન સમય વધારવાની માંગ કરતા તેમજ તમામ સાંસદોએ ફાળવેલા સમય કરતા વધુ સમય લેતા ચર્ચા માટે રાત્રે ૧૦ વાગ્યા સુધીનો સમય વધારી આપવામાં આવ્યો હતો. જોકે રાત્રે ૧૦ વાગ્યે વક્ક સંશોધન બિલ પર મતદાન થવાના બદલે મોડી રાત્રે ૧ વાગ્યા બાદ મતદાન થયું હતું. બિલ પર ચર્ચા ખૂબ લાંબી ચાલી હતી અને મોડી રાત્રે ૧૨:૧૮ મિનિટે ધ્વનિ મતદાન બાદ વોટિંગ મશીન દ્વારા મતદાન કરવામાં આવ્યું હતું. રાત્રે ૧ વાગ્યેને ૧ મિનિટે સીપ દ્વારા પણ પુનઃ વોટિંગ થયું હતું. જેમાં વક્ક સંશોધન બિલ બહુમતથી પાસ થયું હતું.

જ્યારે ૧૯૬ વિપક્ષી સાંસદોએ યસમાં વોટ આપી તેનો સ્વીકાર કર્યો હતો. આમ વિપક્ષે રજૂ કરેલા સંશોધનને બહુમતથી ફગાવી દેવામાં આવ્યું હતું. ભાજપ સાથે બિલના સમર્થનમાં શિવસેના, ટી. ડી. પી., જે. ડી. યુ., એલ. જે. પી. (આર), હમ, આર. એલ. ડી., જનસેના, જે. ડી. એસ અને અપનાદલ પાર્ટી રહી હતી. જ્યારે મુખ્ય વિપક્ષ કોંગ્રેસ સાથે એસ. પી., ટી. એમ. સી., આર. જે. ડી., એ. આઈ. એમ. આઈ. એમ, આપ, ડી. એમ. કે, શિવસેના (યુ. બી. ટી.), એન. સી. પી (એસ. પી.) અને જે. એમ. એમ પાર્ટીએ બિલના વિરોધમાં મતદાન કર્યું હતું.

કેન્દ્ર સરકારે બુધવારે લોકસભામાં વક્ક સંશોધન બિલ ૨૦૨૪ રજૂ કર્યું. બિલ પર ૮ કલાકની ચર્ચા સવારે ૧૨ વાગ્યે શરૂ થઈ. આ બિલ દ્વારા, વક્ક બોર્ડની મિલકતોને કાયદાકીય દાયરામાં લાવવાનો પ્રસ્તાવ છે. આ બિલને કેન્દ્ર સરકારમાં સામેલ ટીડીપી

બિલની નિંદા કરી અને કહ્યું, 'જો આ બિલ લલન સિંહે કહ્યું- રિજીજીનું ભલુ થાય, જેમણે દેશવ્યાપી આંદોલન શરૂ કરીયું.' અમે ચૂપ નહીં બેસીએ. અમે અમારી પાસે ઉપલબ્ધ તમામ કાનૂની અને બંધારણીય જોગવાઈઓનો ઉપયોગ કરીશું. જ્યાં સુધી સૂચિત સુધારા પછા પંચવામાં ન આવે ત્યાં સુધી અમે શાંતિપૂર્ણ આંદોલન કરીશું. આ બિલ બેદલવાવપૂર્ણ અને સાંપ્રદાયિક રીતે પ્રેરિત છે. શિવસેના ઉદ્ભવ જૂથના સાંસદ અરવિંદ સવતે કહ્યું- તમે બિન-મુસ્લિમ સભ્યોને વક્ક બોર્ડમાં લાવી રહ્યા છો. મંદિરોના બોર્ડ પર તમે બિન-હિન્દુને લાવશો એવો ડર છે. જો આમ કરવામાં આવશે તો અમે તેનો વિરોધ કરીશું. મંદિરો પાસે હજારો એકર જમીન છે, તેમની જમીન વેચાઈ રહી છે. શું તમે તેની સામે પણ કાયદો લાવશો? પછી ખબર પડશે કે તમે કેટલા સેક્યુલર છો. જેડીયુના સાંસદ અને કેન્દ્ર સરકારમાં

પંચાયતી રાજ મંત્રી રાજીવ રંજન સિંહ ઉર્ફે લલન સિંહે કહ્યું કે, 'આ બિલ મુસ્લિમ વિરોધી છે તેવો નરેદિવ બનાવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવી રહ્યો છે. આ બિલ કોઈપણ રીતે મુસ્લિમ વિરોધી નથી. શું વક્ક મુસ્લિમ સંસ્થા છે? વક્ક કોઈ ધાર્મિક સંસ્થા નથી, તે એક ટ્રસ્ટ છે, જે મુસ્લિમોના કલ્યાણ માટે કામ કરે છે. તે ટ્રસ્ટને તમામ વર્ગના લોકો સાથે ન્યાય કરવાનો અધિકાર હોવો જોઈએ છે થઈ રહ્યું નથી. તેલુગુ દેશમ પાર્ટી (ટીડીપી)ના સાંસદ કૃષ્ણ પ્રસાદ ટેનેટીએ વક્ક બિલ પર ૧૫ મિનિટ સુધી વાત કરી. તેમણે કહ્યું, 'વક્ક પાસે ૧.૨ લાખ કરોડ રૂપિયાથી વધુની સંપત્તિ છે. આ મિલકતો ગેરવહીવટનો શિકાર છે. અમારી પાર્ટીનું માનવું છે કે આ સંપત્તિનો ઉપયોગ મુસ્લિમો અને મહિલાઓના કલ્યાણ માટે થવો જોઈએ. અમે માનીએ છીએ કે આમાં સુધારો થવો જોઈએ.'

ઓલ ઈન્ડિયા મુસ્લિમ પર્સનલ લો બોર્ડ કરશે દેશવ્યાપી આંદોલન
સંસદમાં આજે વક્ક પર રજૂ થયો છે અને બહુમતથી પસાર થઈ ગયો છે ત્યારે ઓલ ઈન્ડિયા મુસ્લિમ પર્સનલ લો બોર્ડ દ્વારા એવું જાહેર કરાયું છે કે અમે શાંત નહીં બેસીએ અને રાષ્ટ્રવ્યાપી આંદોલન શરૂ કરવામાં આવશે. મુસ્લિમ પર્સનલ લો બોર્ડના પ્રવક્તા ડો. સૈયદ કાસિમ રસિલ ઈલિયાસે કહ્યું કે, '૧૯૭૦થી દિલ્હીમાં એક કેસ ચાલી રહ્યો છે, જેમાં CGO કોમ્પ્લેક્સ અને સંસદ ભવન સહિત અનેક મિલકતો પર દિલ્હી વક્ક બોર્ડે દાવો કર્યો હતો. UPA સરકારે ૧૨૩ મિલકતો ડિ-નોટિફાઈ કરીને વક્ક બોર્ડને સોંપી દીધી હતી. આ સંશોધન ન આવ્યું હોત તો સંસદ ભવન પણ વક્કની મિલકત ગણાત.

મોદી સરકાર સત્તામાં ન હોત તો વક્કે સંસદ ભવન પર પણ દાવો કર્યો હોત : કિરણ રિઝુ
બુધવારે લોકસભામાં વક્ક (સંશોધન) બિલ ૨૦૨૪ રજૂ કરવામાં આવ્યું ત્યારે સંસદીય બાબતોના મંત્રી કિરણ રિજીએ ચોંકાવનારું નિવેદન આપ્યું હતું. તેમણે કહ્યું, 'જો વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીની સરકાર સત્તામાં ન આવી હોત તો જે સંસદ ભવનમાં આપણે બેઠા છીએ તે પણ વક્કની મિલકત તરીકે દાવો કરવામાં આવ્યું હોત.' બિલ રજૂ કરતાં રિજીએ જણાવ્યું કે, '૧૯૭૦થી દિલ્હીમાં એક કેસ ચાલી રહ્યો છે, જેમાં CGO કોમ્પ્લેક્સ અને સંસદ ભવન સહિત અનેક મિલકતો પર દિલ્હી વક્ક બોર્ડે દાવો કર્યો હતો. UPA સરકારે ૧૨૩ મિલકતો ડિ-નોટિફાઈ કરીને વક્ક બોર્ડને સોંપી દીધી હતી. આ સંશોધન ન આવ્યું હોત તો સંસદ ભવન પણ વક્કની મિલકત ગણાત.

યુ.પી.માં મુસ્લિમ બહુમતીવાળા વિસ્તારોમાં સુરક્ષા વધારાઈ
વક્ક સુધારા બિલને લઈને યુપીના ઘણા જિલ્લાઓમાં એલર્ટ જારી કરવામાં આવ્યું છે. મથુરા, આગ્રા અને લખનૌમાં, ખાસ કરીને મિત્ર વસ્તીવાળા વિસ્તારોમાં પોલીસ દળને એલર્ટ પર રાખવામાં આવ્યું છે. આના કારણે રાજ્યના ઘણા જિલ્લાઓમાં મુસ્લિમ બહુમતી ધરાવતા વિસ્તારોમાં તકેદારી વધી ગઈ. બીજી તરફ, ડીજીપીના આદેશ બાદ, તમામ પોલીસકર્મીઓની રજાઓ પણ રદ કરવામાં આવી છે. ખાસ કરીને મિત્ર વસ્તીવાળા વિસ્તારોમાં પોલીસ દળ તૈનાત કરવામાં આવ્યું છે. દેગ ગેટ, મતિયા ગેટ, ભરતપુર ગેટ, ચોક ભજર, દરેસી રોડ પર પોલીસ ફોર્સ પેટ્રોલિંગ કરી રહ્યું છે. લખનૌમાં ૧૧ સંવેદનશીલ સ્થળોએ પોલીસ ટેબ્લેટ વધારી દીધી છે. બધી જગ્યાએ જૂના લખનૌમાં છે. વિદ્યાન ભવનની આસપાસ ખાસ સુરક્ષા વ્યવસ્થા કરવામાં આવી છે. જૂના લખનૌમાં સતપંડા, સૂમી ગેટ અને ચોક સહિત અનેક સ્થળોએ સુરક્ષા વ્યવસ્થા વધારી દેવામાં આવી હતી. આગામાં જામા અસ્જિદની આસપાસ પોલીસ અને પીએસી તૈનાત કરવામાં આવ્યા છે. પોલીસે ઘણી જગ્યાએ ચક્રવર્તી ઉભા કર્યા છે. સવારથી જ પોલીસે ઘણી જગ્યાએ ફ્લેગ માર્ચ કરી હતી. ડ્રોન દ્વારા તમામ વિસ્તારોનું નિરીક્ષણ કરવામાં આવી રહ્યું છે. કોઈપણ જગ્યાએ ચારદી વધુ લોકો એકઠા થયા હોવા પર પ્રતિબંધ છે. પોલીસ સોશિયલ મીડિયા પર પણ ખાસ નજર રાખશે.

સુડી સંગઠનો કાયદાકીય સુધારાઓને સમર્થન
સુડી સંગઠનોએ પ્રસ્તાવિત કાયદાકીય સુધારાઓને સમર્થન આપ્યું છે. આ બિલને ઓલ ઈન્ડિયા સુડી સજ્જાદનશીન કાઉન્સિલના અધ્યક્ષ અને અજમેરના ૧૩મી સદીના ખ્વાજા મોઈનુદ્દીન ચિસ્તીની દરગાહના આધ્યાત્મિક વડાના પુત્ર સૈયદ નસીરુદ્દીન ચિસ્તીનું સમર્થન મળ્યું છે. ચિસ્તીએ કહ્યું, 'હું માનું છું કે આ બિલ વક્ક ટ્રસ્ટના સંચાલનમાં પારદર્શિતા લાવશે અને ટ્રસ્ટના વહીવટને મજબૂત બનાવશે. સુડી ઇસ્લામિક બોર્ડે કહ્યું કે આ સંશોધનથી આવી અમર્યાદિત શક્તિઓનો અંત આવશે.'

શાહિનબાગથી દેશવ્યાપી આંદોલન કરવા AIMIMની ચિમકી
ઓલ ઈન્ડિયા મજલિસ-એ-ઈતિહાદુલ મુસ્લિમીન (AIMIM) એ દેશવ્યાપી આંદોલન શરૂ કરવાની વાત કહી છે. અસદુદ્દીન ઓવૈસીની પાર્ટીના દિલ્હી પ્રદેશ અધ્યક્ષ શોએબ જમઈએ કહ્યું છે કે જો બિલને બજાબંધીપૂર્વક મુસ્લિમો પર થોપવાનો પ્રયત્ન થયો તો દેશવ્યાપી આંદોલન થશે અને તેની શરૂઆત દિલ્હીથી થશે. તેમણે સંભવન: શાહિનબાગ તરફ ઈશારો કરતાં કહ્યું કે 'આંદોલન ત્યાં જ શરૂ થશે જ્યાં ખતમ થઈ હતું.' અમે પોતાના લોકતાંત્રિક અધિકારોનો ઉપયોગ કરીશું અને બંધારણમાં લઘુમતીઓને આપવામાં આવેલા અધિકાર પર હુમલો સહન કરીશું નહીં. ભારતીય સરકારને તેલુગુદેશમ પાર્ટી (ટેદેપા), જનતા દળ-યુનાઈટેડ (જદયુ), શિવસેના અને લોક જનશક્તિ પાર્ટી (રામલિલાસ) નો પણ સાથ મળ્યો છે, જ્યારે કોંગ્રેસ સહિત અન્ય વિપક્ષી દળ તેના વિરોધમાં છે.

ઈસ્લામિક સરકાર અને શરિયા કાનુન માટે કટ્ટરપંથીઓનો ખુલ્લો પડકાર
LOC પર ભારતીય સેનાએ 5 પાકિસ્તાની ઘુસણખોરોને ઠાર માર્યા
શિક્ષણ બાદ હેલ્થ વિભાગના 10 હજાર કર્મચારીઓની છટાણી કરવા ટ્રમ્પની તૈયારી

સમય મિરર | નવી દિલ્હી
ઓગસ્ટ ૨૦૨૪માં વિદ્યાર્થી આંદોલન પછી બાંગ્લાદેશમાં ભૂતપૂર્વ પીએમ શેખ હસીનાને સત્તા પરથી દૂર કરવામાં મદદ કરનારા ઈસ્લામિક કટ્ટરપંથીઓ હવે તેમના વાસ્તાવિક હેતુ તરફ પાછા ફર્યા છે. મુહમ્મદ યુનુસના નેતૃત્વ હેઠળની વચગાળાની સરકારની અવગણના વચ્ચે ઈસ્લામિક કટ્ટરપંથીઓ ફરીથી સક્રિય થયા છે. હસીના સરકારે આના પર પ્રતિબંધ મૂક્યો હતો. તેઓ બાંગ્લાદેશને વધુ ક્રાંતિકારી દિશામાં ધકેલવાનું કામ કરી રહ્યા છે. એક શહેરના ધાર્મિક કટ્ટરપંથીઓએ જાહેર કર્યું કે યુવતીઓ હવે ફૂટબોલ રમી શકશે નહીં. બીજા એક શહેરમાં તેમણે પોલીસને એક પુસ્તકને મુક્ત કરવા દબાવવાનું કહ્યું જેણે એક મહિલાને જાહેરમાં વાળ ન કાઢવા બદલ હેરાન કરી હતી અને પછી તેને કૂલોનો હાર

પહેરાવ્યો. બાંગ્લાદેશની રાજધાની ઢાકામાં એક રેલીમાં કટ્ટરપંથી વિરોધીઓએ ચેતવણી આપી હતી કે જો સરકાર ઈસ્લામનું અપમાન કરનાર કોઈપણ વ્યક્તિને મૃત્યુદંડ નહીં આપે તો તેઓ તેને પોતાના હાથે મારી નાખશે. નવા બંધારણનો મુસદ્દો તૈયાર કરી રહેલા વિવિધ રાજકીય પક્ષોના અધિકારીઓએ સ્વીકાર્યું કે આ દસ્તાવેજ બાંગ્લાદેશના એક વ્યાખ્યાયિત લક્ષણ તરીકે ધર્મનિરપેક્ષતાને દૂર કરશે. તેના સ્થાને બહુવચનવાદ સ્થાપિત થશે બાંગ્લાદેશમાં હસીનાની સરકારના પતન પછી, ટોળાએ રાત્રે દેશભરમાં અહમદિયા મુસ્લિમ સંપ્રદાયના પૂજા સ્થળો પર હુમલો કર્યો. અહમદિયા સમુદાય હજુ પણ ભયમાં જીવે છે તેમના પ્રાર્થના ખંડોમાં હાજરી લગભગ અડધી થઈ ગઈ છે. કટ્ટરપંથીઓની મનમાનીથી વધુ દુ:ખી

વિદ્યાર્થીઓ છે, જેમણે હસીનાને સત્તા પરથી દૂર કરવાના આંદોલનને ટેકો આપ્યો હતો. તેણીને આશા હતી કે એક પશ્ચીમ શાસન લોકશાહી મુક્તતાની વ્યવસ્થા દ્વારા બદલવામાં આવશે, પરંતુ હવે તેઓ છેતરાયા હોય તેવો અનુભવ કરી રહી છે. ઢાકા યુનિવર્સિટીની ૨૯ વર્ષીય વિદ્યાર્થીની શેખ તરનીમ અફરોડ અમીએ કહ્યું, 'અમે વિરોધ પ્રદર્શનોમાં સૌથી આગળ હતા. અમે રસ્તા પર અમારા ભાઈઓનું રક્ષણ કર્યું. હવે, ૫-૬ મહિના પછી આખી પરિસ્થિતિ બદલાઈ ગઈ છે' બાંગ્લાદેશના અર્થતંત્રમાં મહિલાઓનું મહત્વનું સ્થાન છે. દેશના કાર્યભગમાં મહિલાઓનો હિસ્સો ૩૭% છે, જે દક્ષિણ એશિયામાં સૌથી વધુ છે. મહિલા કામદારોને ડર છે કે જો ૧૫ વર્ષ પછી ઉગ્રવાદી શક્તિઓ સત્તામાં આવશે તો તેમના માટે પડકારો વધશે.

સમય મિરર | શ્રીનગર
જમ્મુ અને કાશ્મીરમાં નિયંત્રણ રેખા (LoC) પર સેનાએ ૫ પાકિસ્તાની ઘુસણખોરોને ઠાર માર્યા. જોકે, આ અંગે સેના તરફથી કોઈ સત્તાવાર નિવેદન આવ્યું નથી. આ ઘટના પૂંછમાં નિયંત્રણ રેખા (LoC) પર નજર રાખવામાં આવી રહી છે. પરિસ્થિતિ કાબુમાં છે અને તેના પર અન્ય રાખવામાં આવી રહી છે. DGSMD કરારને જાળવી રાખવાની અપીલ કરી છે. આ દરમિયાન, કડુઆમાં બે આતંકવાદીઓની શોધમાં સુરક્ષા દળો દ્વારા સર્ચ ઓપરેશન ચાલુ છે. રાજૌરી જિલ્લાના સુંદરબનીના સિયા બારતીય સેનાએ ગોળીબાર કરીને જવાબી કાર્યવાહી કરી હતી. જેમાં ૪ થી ૫ ઘુસણખોરો માર્યા ગયા હતા. ગોળીબાર અને વિસ્ફોટ અંગે સેનાએ કહ્યું: ૧ એપ્રિલના રોજ, પાકિસ્તાની સેનાએ નિયંત્રણ રેખા પરથી ઘુસણખોરોનો પ્રયાસ કર્યો.

આના કારણે કૃષ્ણા ઘાટી સેક્ટરમાં માર્બન બ્લાસ્ટ થયો. પાકિસ્તાની સેનાએ ઉત્કેરણી વિના ગોળીબાર કર્યું અને યુદ્ધવિરામનો ભંગ કર્યો. સેનાએ કહ્યું - અમારા જવાનોએ ગોળીબારનો જવાબ આપ્યો. પરિસ્થિતિ કાબુમાં છે અને તેના પર નજર રાખવામાં આવી રહી છે. ભારતીય સેનાએ LoC પર શાંતિ જાળવવા માટે વર્ષ ૨૦૨૧ ના DGSMD કરારને જાળવી રાખવાની અપીલ કરી છે. આ દરમિયાન, કડુઆમાં બે આતંકવાદીઓની શોધમાં સુરક્ષા દળો દ્વારા સર્ચ ઓપરેશન ચાલુ છે. રાજૌરી જિલ્લાના સુંદરબનીના સિયા બારતીય સેનાએ ગોળીબાર કરીને જવાબી કાર્યવાહી કરી હતી. જેમાં ૪ થી ૫ ઘુસણખોરો માર્યા ગયા હતા. ગોળીબાર અને વિસ્ફોટ અંગે સેનાએ કહ્યું: ૧ એપ્રિલના રોજ, પાકિસ્તાની સેનાએ નિયંત્રણ રેખા પરથી ઘુસણખોરોનો પ્રયાસ કર્યો.

સમય મિરર | નવી દિલ્હી
યુએસ ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ હેલ્થ એન્ડ હુમન સર્વિસિસ (HHS) એ મોટા પાયે કર્મચારીઓની છટાણી કરવાનું શરૂ કર્યું છે. કર્મચારીઓને મંગળવારે અરતરફની નોટિસ મળવા લાગી. એવી અટકળો છે કે ટ્રમ્પ સરકાર ૧૦,૦૦૦ લોકોને નોકરીમાંથી કાઢી શકે છે. ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ હેલ્થ એન્ડ હુમન સર્વિસિસ (HHS)ની છટાણીની યોજનાઓમાં ઇાઈ-પ્રોકાઈલ કેરલ એજન્સીઓ જેમ કે ફૂડ એન્ડ ડ્રગ એડમિનિસ્ટ્રેશન (FDA), સેન્ટર્સ ફોર ડિસીઝ કંટ્રોલ એન્ડ પ્રિવેન્શન (CDC) અને નેશનલ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ હેલ્થ (NIH) નો સમાવેશ થાય છે. આ છટાણી કરીને યુએસ પ્રમુખ ડોનાલ્ડ ટ્રમ્પ અને ઉદ્યોગપતિ ઈલોન મસ્કની કેરલ સરકાર ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ ગવર્નમેન્ટ એક્રિશિયન્સી (DOGE) દ્વારા અર્થમાં ઘટાડો કર્યો છે. આરોગ્ય સચિવ રોબર્ટ એફ. કેનેડી જુનિયરે ગયા અઠવાડિયે હેલ્થ ડિપાર્ટમેન્ટમાં છટાણીની જાહેરાત કરી હતી અને કહ્યું હતું કે ૧૦,૦૦૦ કર્મચારીઓની છટાણી કરવામાં આવશે અને VRS દ્વારા આરોગ્ય વિભાગમાં કર્મચારીઓની સંખ્યા ૮૨,૦૦૦ થી ઘટાડીને ૬૨,૦૦૦ કરવામાં આવશે. જે એજન્સીઓને અસર થશે તેમાં ફૂડ એન્ડ ડ્રગ એડમિનિસ્ટ્રેશન (FDA) - ૩,૫૦૦ કર્મચારીઓને છૂટા કરવામાં આવશે સેન્ટર ફોર ડિસીઝ

અધ્યાત્મ પૂર્તિ

ગજેન્દ્ર મોક્ષની કથાનો આધ્યાત્મિક સંદેશ ગૃહસ્થો માટે પણ અભિપ્રેત છે

ગજેન્દ્રની પ્રાર્થના અને ભગવાન વિષ્ણુ પોતાના ચક્રથી ગ્રાહનું મસ્તક કાપી નામે છે અને ગજેન્દ્રનો ઉદ્ધાર કરે છે. પોતાના પુરુષાર્થ અને પોતાનાં સ્વજનોની સહાયથી પણ ગજેન્દ્ર છૂટી શક્યો નહીં. આખરે ભગવાનની કૃપાથી ગજેન્દ્ર ગ્રાહકની પકડમાંથી મુક્ત થાય છે.

ગજેન્દ્રની પ્રાર્થના અને શિખરો છે તેનો અર્થ એ છે કે આ જગત ત્રિગુણાત્મક છે. ત્રણ શિખરો દ્વારા ત્રણ ગુણો સૂચિત થાય છે. ચાંદીનું શિખર તે સત્વગુણ છે. સોનાનું શિખર તે તમોગુણ છે. આમ, ત્રણ ગુણોથી બનેલું આ જગત છે તેને જ કથામાં ત્રિકૂટ પર્વત કહ્યું છે. આ ત્રિકૂટ પર્વતની તળેટીમાં ઘોર જંગલ છે તે જ ભવાટવી છે. આ સંસારરૂપી જંગલ છે તેને જ ત્રિકૂટ પર્વતનું જંગલ કહે છે.

નિકળવું અતિ કઠિન છે. માયા અતિ વિકટ છે. આ અતિ વિકટ માયાને જ અહીં ત્રિકૂટ પર્વત પરના જંગલ વચ્ચેનું સરોવર કહ્યું છે. ગજેન્દ્ર અને તેનું યુથ એટલે શું? ગજેન્દ્ર એટલે જીવ. આ ગજેન્દ્રરૂપી જીવ ત્રિગુણાત્મક જગતરૂપી ભવાટવીમાં વસે છે. આ ગજેન્દ્ર યુથ એટલે જીવનાં સંગાસંબંધી. જીવ આ ભવાટવીમાં એકલો નથી. ભવાટવીમાં અનેક અન્ય જીવો પણ હોય છે. જંગલમાં વસતાં અન્ય પ્રાણીઓ તે જ આ અન્ય જીવો છે. ગજેન્દ્રનું યુથ તે જીવના સાથી જીવો, અર્થાત્ ઋણાનુબંધી જીવ સાથે સંલગ્ન અન્ય જીવો.

ગ્રાહ વસે છે. જીવ માયામાં ઊંડો ઊતરતો જાય છે, માયામાં ફસાતો જાય છે તેનું કારણ અજ્ઞાન છે. માયારૂપી સરોવરમાંથી જીવ બહાર નીકળી શકતો નથી તેનું કારણ શું છે? કોણ તેને માયામાં રમમાણ કરી રાખે છે? અજ્ઞાન જ બંધનનું કારણ છે. અજ્ઞાનના બંધનને કારણે જ જીવ માયામાં ફસાયેલો રહે છે. ગજેન્દ્ર ભગવાન હોવા છતાં માયારૂપી સરોવરમાંથી બહાર નીકળી શક્યો નહીં, કારણ કે અજ્ઞાન તેને ખેંચી રાખે છે. અજ્ઞાન એટલે શું? અજ્ઞાન એટલે પોતાના સ્વરૂપનું અજ્ઞાન. પોતાના સ્વરૂપના અજ્ઞાનને કારણે જ જીવ બંધાય છે અને બદ્ધ રહે છે. ગજેન્દ્રરૂપી જીવ માયારૂપી

સરોવરમાં પાણી પીવા આવે છે, અર્થાત્ માયાનો ભોગ માણે છે, માયાનું આસ્વાદ કરે છે, એટલું જ નહીં, પણ માયામાં ઊતરે છે, સરોવરમાં ઊંડે જાય છે અને તે જ કારણે અજ્ઞાનરૂપી ગ્રાહ તેને ગ્રસી જાય છે પકડી લે છે. ગજેન્દ્ર અને ગ્રાહનું યુથ એટલે શું? ગજેન્દ્ર એટલે જીવ અને ગ્રાહ એટલે અજ્ઞાન. જીવ અજ્ઞાનથી બદ્ધ થાય છે, અજ્ઞાનને કારણે જ માયામાં ફસાય છે. જીવ મૂલતઃ મુક્ત જ છે, પરંતુ અજ્ઞાનને કારણે તે બદ્ધ બને છે, માયાબદ્ધ બને છે. પોતાના સ્વતંત્ર મુક્ત સ્વરૂપને પામ્યા વિના જીવને યથાર્થ શાંતિ મળી શકે નહીં, તેથી જીવ પોતાની મુક્તિ માટે પ્રયત્નશીલ રહે જ છે, પરંતુ અજ્ઞાન અને અજ્ઞાનરૂપિણી માયામાંથી મુક્ત થવું સરળ નથી, તેથી જ ભગવાન શ્રીકૃષ્ણે 'ગીતા'માં કહ્યું છે: ૫૫ પળૂળ ડગ્ગુળમ'મારી

માયાનો પાર પામવો મુશ્કેલ છે. તેથી તે પ્રયત્ન કળતો નથી. જ્યારે જીવ ભગવાનની શરણાગતિ સ્વીકારે છે ત્યારે તેનો અહંકાર શાંત થાય છે અને અહંકાર શાંત થતાં જ પરમાત્માની કૃપા તેની ચેતનામાં અવતરે છે. પરમાત્માની કૃપાનું સામર્થ્ય અમોઘ છે. પરમાત્માની અમોઘ શક્તિ અજ્ઞાનના બંધનને છેદી નાખે છે અને જીવ મુક્ત થાય છે. જે જીવ પોતાની મુક્તિ માટે પરમાત્માની કૃપાની યાચના કરશે, પરમાત્માનું શરણ ગજેન્દ્રના જે નથી, તેઓ તો સૌના છે. જે માયાપતિને શરણે જાય છે તે માયારૂપી સાગરને તરી જાય છે આ અધ્યાત્મપથનું સર્વોચ્ચ સત્ય છે અને આ જ ગજેન્દ્રમોક્ષની કથાનો આ અધ્યાત્મ સંદેશ છે.

પરંપરા
- પંકજસિંહ જોડેજા

આ કથા સ્પષ્ટ રીતે એક અધ્યાત્મપરક કથા જ છે. આ કથાનો અધ્યાત્મપરક અર્થ સમજવા માટે કેટલાક પ્રશ્નોના ઉત્તરો મેળવવા જોઈએ. ત્રિકૂટ પર્વત એટલે શું? જંગલ એટલે શું? જંગલની વચ્ચે ત્રિકૂટ પર્વત પર જે સરોવર છે તેનો અર્થ શો? ત્રિકૂટ પર્વત એટલે આ

જંગલમાં અનેકવિધ પ્રાણીઓ વસે છે. આ પ્રાણીઓ એટલે સંસારમાં રમમાણ જીવો. આ જંગલની વચ્ચે એક સરોવર છે. આ સરોવર તે માયારૂપી સરોવરમાં પડ્યા પછી બહાર

ગ્રાહ એટલે અજ્ઞાન. અજ્ઞાનજી જીવને બાંધે છે, જીવને ઊંડા પાણીમાં ખેંચી જાય છે. માયારૂપી સરોવરમાં અજ્ઞાનરૂપી

પ્રકૃતિએ ઘડેલા નિયમો ધારણ કરેલ એ ધાર્મિક છે

ગીતાના ગાયક ભગવાન શ્રી કૃષ્ણ અર્જુનને માધ્યમ બનાવીને આપણને બોધ આપે છે. અધમ આચરણ કરનારાઓની શક્તિ વધી જાય ત્યારે તેમને મારવામાં પાપ નથી. તેમ કહીને ગાંડિવધારી અર્જુનને ક્ષાત્રજેજના સહારે ધર્મયુદ્ધમાં સક્રિય થવાનું કહે છે. દુર્જનોનો નાશ કરવા અને ધર્મની સ્થાપના કરવા ભગવાન અવતાર ધારણ કરીને પૃથ્વી પર જન્મલે છે. મહારાજા ધર્મરાજ યુદ્ધિષ્ઠિર - 'જુગાર રમવા માટે અમ ક્ષત્રિયોને કોઈ ચેલેન્જ કરે તો અમે પાછીપાની ના કરીએ.' એવો ખોટો ધર્મ ભગવાન શ્રી કૃષ્ણને મંજૂર નથી. જુગાર અનિષ્ટ છે એવું જાણતા હોવા છતાં જુગાર રમે છે. પોતાનું રાજપાટ હારી ગયા પછી 'હાયાં જુગારી બમણું રમે' તેમ પોતે પોતાના ચારેય ભાઈઓને અને પોતાને સ્વયં દાવમાં મુકે છે. ભૂંડી

રીતે હાયાં પછી પણ પોતાની પત્ની દ્રોપદીને વસ્તુ સમજીને દાવમાં મુકે છે. જે હારી ગયા પછી દ્રોપદીની ઈજ્જત લેવાનો નિર્લજ્જ ઘટના મહાભારતનું વરવું દ્રશ્ય સાબિત થાય છે. એ વખતે દ્રોપદી ભગવાન શ્રી કૃષ્ણને પોકારે છે: 'વ્હાલો મારો ગરૂડે ચડીને આવે છે અને દ્રોપદીની ઈજ્જત ભચાવે છે. સમાજમાં એકરૂપતા વધે. એકબીજા વચ્ચે પ્રેમ વધે. સુખ અને

સમૃદ્ધિ વધે તે માટે આપણા સમાજના હિત ચિંતકોએ કેટલાક નિયમો બનાવ્યા. તેવા નિયમોને ધારણ કરવાને ધર્મ કહી શકાય. આપણે શાંતિથી જીવીએ અને અન્યને પણ સારી રીતે જીવવાની સગવડ કરી આપીએ તે માટે કાળજી રાખવી તે ધર્મ. ધર્મ એટલે કર્તવ્ય, કરજ અને પ્રતિબદ્ધતા. સંસારમાં નાનાં-મોટાંના ભેદ, ગરીબ-અમીરના ભેદ, દુઃખી-

સુખીના ભેદ, સારા-નરસાનો ભેદ છે ત્યાં સુધી મનદુઃખ ચાલશે. લડાઈ ઝઘડા થશે. જો ધર્મનું પાલન કરવામાં આવે તો ઝઘડા મટાડી શકાય છે. તે માટે બનાવેલા નિયમોનું પાલન કરવાનું ધર્મ શીખવે છે. મીરાંબાઈને રાણાએ ઝેર મોકલ્યું છે પરંતુ ભગવાન ભક્ત મીરાંબાઈની રક્ષા કરે છે. નરસિંહ મહેતાનું મામેરું પુરે છે. ભગવાન ભક્ત વત્સલ છે. ભગવાન શ્રી કૃષ્ણને ઘસાઈ ગયેલા, જુના થઈ ગયેલા, વિપરીત અર્થ ધરાવતા ધર્મનો આંચળો ઓઢીને અધર્મને આચરતા દુરાચારીઓ પસંદ નથી. તેવા અધર્મીઓનો નાશ કરવા અને ધર્મની સ્થાપના કરવા ભગવાન અવતાર ધારણ કરે છે. નિરંજન-નિરાકાર હોવા છતાં ભક્ત વત્સલ ભગવાન સગુણ સાકાર રૂપ ધરીને આ ધર્મામ ઉપર આવે છે. વિવિધ લીલાઓ કરીને ધર્મની પુષ્ટી કરે છે.

જીવનમાં ભોજન, ધન અને જીવનસાથીથી સંતોષ રાખનાર વ્યક્તિ ક્યારેય દુઃખી થતો નથી

સંતોષ જીવનમાં ખૂબ જ મહત્વનો છે તે સમજાવતાં ગુરુજીએ ચાણક્ય નીતિનો શ્લોક ટાંકીને કહ્યું કે 'ચાણક્ય નીતિમાં જણાવ્યું છે કે જીવનમાં સંતોષ તમારા સુખનું મૂળ છે અને ખાસ ત્રણ બાબતો જણાવી છે કે તે વિષે ખાસ સભાનતાપૂર્વક સંતોષ રાખવો ખૂબ જ જરૂરી છે. નહિ તો જીવનમાં કષ્ટનો સામનો સહન કરવો પડે છે.' શિષ્યે પૂછ્યું, 'એ ત્રણ બાબતો કઈ છે? ગુરુજી, 'ગુરુજીએ કહ્યું, 'જે બાબતમાં દરેક જણે સંતોષ ખાસ રાખવો જોઈએ તે બાબતો છે. ભોજન, ધન, જીવનસાથી. આપણી પાસે જાત મહેનતથી કમાઈને જે ભોજન પ્રાપ્ત થાય તેમાં દરેક વ્યક્તિએ સંતોષ માનવો જોઈએ. જેટલી આપણી આવક હોય તેમાં ખુશ રહેવું જોઈએ અને આવક કરતાં વધુ ખર્ચ ક્યારેય ન કરવો જોઈએ અને જીવનસાથી જે હોય; તેનાં રૂપ, સુંદરતા, સ્વભાવ, પ્રભાવ વગેરેથી દરેક જણે સંતોષ માનવો જોઈએ.

જીવનસાથીના ગુણ અવગુણ પ્રત્યે અસંતોષ રાખીએ તો તે અન્ય વ્યક્તિ તરફના આકર્ષણ તરફ દોરી જાય છે અને જીવનને કષ્ટોથી ભરી દે છે. સંતોષ વિષે સમજાવ્યા બાદ ગુરુજી આગળ બોલ્યા, 'હવે હું તમને એવી ત્રણ બાબત કહીશ જે વિષે બધાએ હંમેશા અસંતોષી જ રહેવું જોઈએ! ગુરુજીનું વાક્ય સાંભળી બધાને નવાઈ લાગી. એક શિષ્યે પૂછ્યું, 'ગુરુજી, તમે હમણાં જ તો કહ્યું કે સંતોષ સૌથી મોટો ગુણ છે અને ક્યારેય અસંતોષ ન કરવો જોઈએ તો પછી હવે તમે જ કહો છો કે ત્રણ બાબતે અસંતોષી રહેવું આમ કેમ ગુરુજી?' ગુરુજીએ જવાબ આપ્યો, 'વત્સ, અધીર ન થા. પહેલાં હું કઈ ત્રણ બાબતે અસંતોષી રાખવાનું કહું છું તે જાણી લે પછી આગળ પ્રશ્ન કરજે.' બધા શિષ્યોએ એક ધ્યાને ગુરુજી કઈ ત્રણ બાબતે અસંતોષી રાખવાનું કહેશે તે સાંભળવા આતુર બન્યા. ગુરુજીએ જણાવ્યું, 'જે બાબતો માટે

હું તમને સદા અસંતોષી રહેવાનું કહું છું તે બાબતો છે અધ્યયન, દાન અને જપ. જીવનમાં જેટલું જ્ઞાન મેળવો ઓછું છે.. જીવનપર્યંત વિદ્યાર્થી રહો. સતત કંઈ ને કંઈ શીખતાં રહો.. જાણતાં રહો.. આ બાબતે અસંતોષી રહેવામાં વધુ શ્રેય છે.. સેવા દાન તો જેટલું કરો તેટલું ઓછું જ છે. ઈશ્વર તમને દાન દેવાયોય બનાવે તો તેમાં સંતોષ ક્યારેય ન કરો. હંમેશા અસંતોષી રહી દાન કરતાં રહો અને જપ, તપ, ભક્તિ માટે તો સંતોષ

કરવો જ નહિ. સતત અસંતુષ્ટ રહી જપ કરતાં જ રહો તો તમારો બેડો પાર છે. આ ત્રણ કર્મો અસંતોષી રહીને કરશો તો સતત જીવન સુંદર બનશે. ગુરુજીનું વૃદ્ધિ થતી જ રહેશે.' આમ જીવનમાં ત્રણ પ્રકારનો સંતોષ અને ત્રણ પ્રકારના અસંતોષથી ગુરુજી જીવનમાં દુઃખ રહેતું નથી. શરૂઆત સંતોષના સાધનથી કરવી અને આગળ જતાં જે ત્રણ સ્થિતિ-પરિસ્થિતિ માટે અસંતોષ કેળવવો જોઈએ એ કેળવીને સાધનાના માંગે સંતૃપ્ત થઈ શકાય છે.

શ્રીગોપીનાથજીની કૃપાથી વ્રજભૂષણજી મહારાજે સાત વૈષ્ણવોને પુનર્જીવિત કર્યા

નવધા ભક્તિમાં ઈશ્વરની ભક્તિ કરવાની જુદી જુદી રીત જણાવવામાં આવી છે. નવ પ્રકારની જુદી જુદી રીત તેમાં વર્ણવવામાં આવી છે. એક દિવસ પંડિતો સાધુઓ સંતોમાં કઈ ભક્તિની રીત ચહે, તે બાબતે ઘણો વાદવિવાદ થયો. ક્રિયાકાંડવાદી પંડિતે કહ્યું, 'યજ્ઞ સૌથી પવિત્ર ભક્તિની રીત છે. યજ્ઞના પાવન અગ્નિમાં અર્પણ કરવામાં આવેલ સામગ્રી ઈશ્વરનાં ચરણોમાં પહોંચે છે.' પ્રસિદ્ધ કથાકાર બોલ્યા, 'સત્સંગ કથા શ્રવણ ભક્તિની સૌથી સારી અને સહેલી રીત છે. એક સાથે અનેક લોકો સત્સંગનો લાભ લઈ ઈશ્વરની નજીક

પહોંચે છે.' હિમાલયમાં ધ્યાન તપમાં મગન સાધુ બોલ્યા, 'ભક્તિની સાચી રીત તો સંસારનો, દુન્યવી વસ્તુઓનો ત્યાગ કરી સતત ધ્યાન તપ કરવું છે, તો જ ઈશ્વરનો સાક્ષાત્કાર થાય છે.' વાદવિવાદ તો વધતો જ ગયો. સંસારી અને સામાન્ય લોકો સુધી આ વિવાદ ફેલાયો. ગૃહિણી કહે, 'ઘરકામ કરતાં કરતાં જે નામસ્મરણ કરી શકાય, મારા માટે તો એ જ સાચી ભક્તિ છે.' મોટા મોટા દાન કરનારા શેક સાહેબ બોલ્યા, 'દેવસ્થાનો અને મંદિરો

બંધાવવાં એ જ ભક્તિનો સાચી રીત છે. ઈશ્વર માટે સ્થાનક બંધાવવાથી મોટી કંઈ વાત હોઈ શકે.' વળી પાછું કોક સામાન્ય જન બોલ્યું, 'રોજ મંદિરે જવું પગપાળા જવું એ જ સાચી ભક્તિ છે.' મંદિરના પૂજારી બોલ્યા, 'મંદિરમાં ઈશ્વરની મૂર્તિની પૂજા અર્ચના કરવી, ભગવાનને શણગાર સેવા આરતી ભોગ કરવાં એ જ ભક્તિની સાચી રીત છે.' હવે આ વાત એટલી વધી કે દરેકની વાત પોતપોતાની રીતે સાચી હતી. કોઈ ખોટું ન હતું. ત્યાં આકાશવાણી થઈ કે એક મસ્જિદની બહાર ઓલિયો ફકીર, રોજ ગરીબ લોકોને ખાવાનું ખવડાવવા આવે છે. તે ભક્તિની સાચી રીત જાણે છે. તેને જઈને પૂછે કે 'ભક્તિની સાચી રીત કઈ? શું આપવાથી અને શું કરવાથી ઈશ્વર પ્રસન્ન થાય છે.' બધા પેલા ફકીર ઓલિયા પાસે દોડી

ગયા અને પ્રશ્ન પૂછ્યો કે 'ભક્તિ કરવાની સાચી રીત કઈ? ઈશ્વરને શું આપીએ તો ઈશ્વર મેળવી શકાય.' ફકીરે બહુ જ સરસ જવાબ આપ્યો, 'આપણે ઈશ્વરને કંઈ આપી ન શકીએ. ઈશ્વરે આપણને માટીમાંથી બનાવ્યા છે. આ દેહ પણ તેણે જ આપ્યો છે અને શરીરની અંદર જે આત્મા પણ તેણે જ આપ્યો છે. બધું જ ઈશ્વરનું છે. તેને આપણે શું આપી શકીએ? આપણે તેના બનાવેલા માનવીની સેવા કરીએ, મદદ કરીએ તો ઈશ્વર રાજી થાય. ઈશ્વરની ભક્તિની આ જ સાચી રીત છે.' જન જનની સેવા કરો. ભૂખ્યાંને અન્ન આપો. રડતાંનાં આંસુ લૂછો છો અને તેના મુખ પર સ્મિત પ્રગટાવો. આ જ ભક્તિની રીત છે.

પ્રભુ ભક્તિની સૌથી શ્રેષ્ઠ રીત એટલે નિસ્વાર્થ સેવા

નવધા ભક્તિમાં ઈશ્વરની ભક્તિ કરવાની જુદી જુદી રીત જણાવવામાં આવી છે. નવ પ્રકારની જુદી જુદી રીત તેમાં વર્ણવવામાં આવી છે. એક દિવસ પંડિતો સાધુઓ સંતોમાં કઈ ભક્તિની રીત ચહે, તે બાબતે ઘણો વાદવિવાદ થયો. ક્રિયાકાંડવાદી પંડિતે કહ્યું, 'યજ્ઞ સૌથી પવિત્ર ભક્તિની રીત છે. યજ્ઞના પાવન અગ્નિમાં અર્પણ કરવામાં આવેલ સામગ્રી ઈશ્વરનાં ચરણોમાં પહોંચે છે.' પ્રસિદ્ધ કથાકાર બોલ્યા, 'સત્સંગ કથા શ્રવણ ભક્તિની સૌથી સારી અને સહેલી રીત છે. એક સાથે અનેક લોકો સત્સંગનો લાભ લઈ ઈશ્વરની નજીક પહોંચે છે.' હિમાલયમાં ધ્યાન તપમાં મગન સાધુ બોલ્યા, 'ભક્તિની સાચી રીત તો સંસારનો, દુન્યવી વસ્તુઓનો ત્યાગ કરી સતત ધ્યાન તપ કરવું છે, તો જ ઈશ્વરનો સાક્ષાત્કાર થાય છે.' વાદવિવાદ તો વધતો જ ગયો. સંસારી અને સામાન્ય લોકો સુધી

આ વિવાદ ફેલાયો. ગૃહિણી કહે, 'ઘરકામ કરતાં કરતાં જે નામસ્મરણ કરી શકાય, મારા માટે તો એ જ સાચી ભક્તિ છે.' મોટા મોટા દાન કરનારા શેક સાહેબ બોલ્યા, 'દેવસ્થાનો અને મંદિરો બંધાવવાં એ જ ભક્તિની સાચી રીત છે. ઈશ્વર માટે સ્થાનક બંધાવવાથી મોટી કંઈ વાત હોઈ શકે.' વળી પાછું કોક સામાન્ય જન બોલ્યું, 'રોજ મંદિરે જવું પગપાળા જવું એ જ સાચી ભક્તિ છે.' મંદિરના પૂજારી બોલ્યા, 'મંદિરમાં ઈશ્વરની મૂર્તિની પૂજા અર્ચના કરવી, ભગવાનને શણગાર સેવા આરતી ભોગ કરવાં એ જ ભક્તિની સાચી રીત છે.' હવે આ વાત એટલી વધી કે દરેકની વાત પોતપોતાની રીતે સાચી હતી. કોઈ ખોટું ન હતું. ત્યાં આકાશવાણી થઈ કે એક મસ્જિદની બહાર ઓલિયો ફકીર, રોજ ગરીબ લોકોને ખાવાનું ખવડાવવા આવે છે. તે ભક્તિની સાચી રીત જાણે છે. તેને જઈને પૂછે કે 'ભક્તિની આ જ ભક્તિની રીત છે.

સાચી રીત કઈ? શું આપવાથી અને શું કરવાથી ઈશ્વર પ્રસન્ન થાય છે.' બધા પેલા ફકીર ઓલિયા પાસે દોડી ગયા અને પ્રશ્ન પૂછ્યો કે 'ભક્તિ કરવાની સાચી રીત કઈ? ઈશ્વરને શું આપીએ તો ઈશ્વર મેળવી શકાય.' ફકીરે બહુ જ સરસ જવાબ આપ્યો, 'આપણે ઈશ્વરને કંઈ આપી ન શકીએ. ઈશ્વરે આપણને માટીમાંથી બનાવ્યા છે. આ દેહ પણ તેણે જ આપ્યો છે. બધું જ ઈશ્વરનું છે. તેને આપણે શું આપી શકીએ? આપણે તેના બનાવેલા માનવીની સેવા કરીએ, મદદ કરીએ તો ઈશ્વર રાજી થાય. ઈશ્વરની ભક્તિની આ જ સાચી રીત છે.' જન જનની સેવા કરો. ભૂખ્યાંને અન્ન આપો. રડતાંનાં આંસુ લૂછો છો અને તેના મુખ પર સ્મિત પ્રગટાવો. આ જ ભક્તિની રીત છે.

કૃષ્ણભક્તિ
- ઈશીત મોદી

